

From The Ground Up: *Shemitah 5782*

Rabbi Yaakov Glasser

1. VAYIKRA 25

- (א) {פרשת בהר} וינדבר יהוה אל־מִשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר:
(ב) דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָה הָאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה:
(ג) שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שְׂדֶה וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמַר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָה:
(ד) וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית שָׁבַת שְׁבַתֹּן יִהְיֶה לְאָרֶץ שְׁבַת לַיהוָה שְׂדֶה לֹא תִזְרַע וְכַרְמֶךָ לֹא תִזְמַר:
(ה) אֵת סְפִיחַ קִצְיֹרֶךָ לֹא תִקְצֹר וְאֶת־עֵנְבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁבַת שְׁבַתֹּן יִהְיֶה לְאָרֶץ:
(ו) וְהָיְתָה שְׁבַת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ לָךְ וּלְעֹבְדֶיךָ וְלְאֹמְתֶךָ וְלַשְׂכִּירֶיךָ וְלַתּוֹשְׁבֵיךָ הַגֵּרִים עִמָּךְ:
(ז) וּלְבַהֲמֹתֶיךָ וּלְתֹהוֹתָ אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָל־תְּבוּאָתָה לְאֹכְלֵי:
(ח) וְסַפְּרָתָ לָךְ שְׁבַע שְׁבַתֹּת שָׁנִים שְׁבַע שָׁנִים שְׁבַע פְּעֻמִּים וְהָיוּ לָךְ יְמֵי שְׁבַע שְׁבַתֹּת הַשָּׁנִים תִּשַׁע וְאַרְבָּעִים שָׁנָה:
(ט) וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי הַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל־אַרְבָּעָם:
(י) וּקְדַשְׁתֶּם אֵת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרִאתֶם דְּרוֹר בְּאַרְץ לְכָל־יִשְׂרָאֵל יוֹבֵל הוּא תִּהְיֶה לָכֶם וְשַׁבְתֶּם אִישׁ אֶל־אֶחָיו וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תִּשְׁבוּ:
(יא) יוֹבֵל הוּא שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּהְיֶה לָכֶם לֹא תִזְרְעוּ וְלֹא תִקְצְרוּ אֶת־סְפִיחֵיךָ וְלֹא תִבְצְרוּ אֶת־נְזִירֵיךָ:
(יב) כִּי יוֹבֵל הוּא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם מִן־הַשְּׂדֶה תֹאכְלוּ אֶת־תְּבוּאָתָה:
(יג) בַּשְּׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תִּשְׁבוּ אִישׁ אֶל־אֶחָיו:

2. SHEMOS 23

- (א) וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע אֶת־אַרְצֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָה:
(ב) וְהַשְׁבִּיעִית תִּשְׁמַטְנָה וְנִטְשָׁתָה וְאָכְלוּ אֲבִיבֵי עִמָּךְ וַיִּתְּרֶם תֹאכַל מִתְּנִית הַשְּׂדֶה כִּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמֶךָ לְזִמְתָּךְ:
(ג) שֵׁשׁ יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבַּת לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרֶךָ וַחֲמֹרֶךָ וַיִּנְפֹשׁ כִּן־אַמְתָּךְ וְהַגֵּר:
(ד) וּבְכָל אֲשֶׁר־אַמְרַתִּי אֲלֵיכֶם תִּשְׁמְרוּ וְשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם אַחֲרֵיהֶם לֹא תִזְכְּרוּ לֹא יִשְׁמַע עַל־כִּי:

3. SANHEDRIN 39

אתא ההוא תלמידא

א"ל מ"ט דשביעתא א"ל השתא ז' אמינא לכו מילתא דשויא לתרווייהו"ז אמר
הקב"ה לישראל זרעו שש והשמיטו שבע כדי שתדעו שהארץ שלי היא והן

4. SEFER HACHINUCH

מנוחה ולכן צ"ה להפקיר כל מה שמצויא הארץ
בשנה זו מלבד השביחה צה כדי שיזכור האדם כי
הארץ שמוציאה אליו הפירות בכל שנה ושנה לאו בכחה
וסגולה כי יש להם אדון על אדניה וכשהוא חפץ הוא
מנוח עליו להפקירם. ועוד יש תועלת נחלא בדבר לקנות
בזה מדת הוזהרות. כי אין נדיב כנותן מבלי הקוה
אל הנמול. ועוד יש תועלת אחר נחלא בזה שיוכיף
האדם בנהון ב"י כי כל המוצא עס לבדו להח ולפקיר
לעולם כל גדולי קרקעותיו ונהלת אבותיו הגדלים
בכל שנה אחת ומלומד בכך הוא וכל המשפחה כל
ימיו לא החזק צו לעולם מדת הכילות הרבה ולא
מיטוט הכפחות:

בשרשי המנוחה לקבוע בלבנו ולזייר לזר חזק
במהשבותינו ענין חידוש העולם כי ששח
ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי
שנה שלא ברץ דבר. הכתיב מנוחה על עמנו למען
הסיר ולתקור ולשרש מרעיונינו דבר הקדמות אשר
יחמינו הכופרים וכו' יהרבו כל פנותיה ויפרצו חומותיה.
וצה הוצה עליו להוציא כל זמניו יום יום ושנה שנה
על דבר זה למנות שש שנים ולשנות בשביעית. ובכן לא
תפרד הענין לעולם. מדין עיינו המיד והוא כענין שאנו
מוזין ששח ימי השבע כששח ימי עבודה והשביעי יום

5. RAMBAM, MOREH NEVUCHIMN 3:39

אכל כל המצות אשר
ספרנו בהלכות שמיטה ויובל יש מהם לענין
חמלה ולהרחיב על כל בני אדם כמו שאמר
ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה
(שמות כג יא) ולמען תתחוק הארץ לתת
כחה כשלא תהיה נעבדת ומהם לחטול על
העבדים והעניים ר"ל השכטת כספים ועבדים
וכהם לענין בתקון הכחית תמיד והוא שתהיה
הארץ אסורה כולה לבעלים שלא יתכן בה
טכורה לצמיחות וישאר מכון האדם בקרקעותיו
שמיד לו וליורשיו¹) ויהיו לו פירותיו ולא
לזולתו

6. RAV RIMON, SHEMITAH P. 16 (QUESTIONS ON RAMBAM)

וכבר כתב האברבנאל (ויקרא כה, א): "והנה הרב המורה כתב שיהיה בטעם
בשמיטה לשבות הארץ כדי שתוסיף תת כחה ליזרע, ובאמת אין הדבר כך,
כי אם חשש התורה שיחל שכח האדמה כפי טבעה בתמידות העבודה ולכן
יצטרך לשבות, קשה מאוד למה בשנה הששית (בהיות האדמה בתכלית
חולשתה) תעשה תבואה לשלש השנים"

וכך כתוב בספר עקידת יצחק (ויקרא פ' בהר שער ס"ט) "ואם יחדלו ממצות
שמיטה, מיעוט פירותיה יהיה עונשה ולמה יגלו בעונש זה". וענך שואל,

אמנם, עדיין קצת טעמו של הרמב"ם, וכך הקשה עליו בעל העקידה (ר' יצחק ערמה):
אם טעם השמיטה הוא חקלאי, מדוע הקפידה התורה כל כך בקיום השמיטה, עד כדי כך
שגלות באה לעולם בשביל אי קיום השמיטה?

ייתכן שלטעם זה של הרמב"ם יש משמעות רחבה יותר. מדוע אין מצוות שמיטה בחו"ל
– האם שם אין חשיבות בחיזוק האדמה? ייתכן שמשמעות קיום השמיטה בארץ ישראל
היא שאנו מודעים לכך שזו אדמת קודש, ולכן אנו שומרים עליה מכל משמר, מחזקים

ומטפחים אותה. אם כך, החשיבות בשמירת איכות האדמה היא בשל קדושתה המיוחדת
של הארץ.²

7. IBN EZRA, SHEMOS 20:8

על כן כתוב צרך ה'.
וכבר פירשתי זה במזמור שיר ליום השבת. ראינו כי שנת
השמיטה דומה לשבת כי גם היא שביעית בשנים. ולזה
השם שיקראו התורה נחלת השנה נגד האנשים והנשים
והטף ואמר הטעם למען ישמעו ולמען ילמדו וגו' ושמו.
והנה השבת נחנה להבין מעשה השם ולהגות בתורתו.
וככה כתוב כי שמחתי ה' בפעליך. כל ימי השבוע אדם
מתעסק בצרכיו. והנה זה היום ראוי להתבודד ולשבות
בעבור כבוד השם. ולא יתעסק לשוח אפי' בצרכיו שעברו
או מה יועץ לעשות. וככה אמר הנביא ממנוא חפנך ודבר
דבר.

8. ABARBENEL, VAYIKRA 25

הדרך הב' מעצת החיים כפי מה שביארתי בסדר אמור אל הכהנים במה שירמוז חג הפסח וספירת העומר וחג השבועות וחג הסוכות וענינו שהאנשים השלמים ראוי שיחוסו על אבדת זמנם יותר מאבדת כל הנכסים והממונות שהיו להם. שימי שנות האדם וחיינו הוא הדרך אשר ילך בו האדם להשיג שלמותו וכמו שאמרנו במשנה יפה שעה אחת בתשובה ובמעשים טובים מכל חיי וגוי ולהיות ים האדם ושנות חיינו מעט מוער בערך השלמות שיקנה. לכן ראוי שלא יאבד האדם את זמנו כי היום קצר והמלאכה מרובה ולכן איך מאיר הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה. וכדי שיהיה זה לאדם תמיד לנגד עיניו ראתה החכמה האלהית להעירו במצוותיו על קוצר ימיו ומספר שנותיו. ומפני זה נכתב בתורה

שברא היוצר יתברך את עולמו במספר שבעת ימים כדי שהחי יתן אל לבו שימי שנותיו הם ע' שנה. ושלא יוציא אותם לריק אלא במעשים נבחרים כמעשה בוראם ואז ביום השביעי ינוח וישבות בעולם הנשמות. ולזכר זה גם כן באו שביעיות רבות בתורה בימי החופה ובשמירת טומאת הנדה ובברית המילה ובטהרת המצורע וטומאת המת וימי המלואים לכהני ה'. והיו גם ימי חג הפסח שבעה וימי ספירת העומר שבעה שבועות תמימות. וימי חג הסוכות שבעה כלם לזכור שימי שנותינו בהם שבעים שנה וכמו שביארתי זה פעמים באר היטב. הנה מפני זה עצמו צוה יתברך במצות השמיטה ובמצות היובל שהיתה השמיטה שש שנים לעבוד את האדמה. ובשנה השביעית שבת שבתון להעיר ולרמוז שימי שנותינו שבעים שנה.

9. R TZVI HIRSCH KALISHER

וגם ילמוד מזה שלא יתנשא העשיר על העני אמרה תורה שבשנה השביעית כולם שווין יחד עשיר ואביון יש להם רשות צננות וסודות ולאכול לשבעה, כי באמת נס לדל יש חלק בשדה כמוהו, ודי שבה זחלס תתן לאל כי שלך היא בששת השנים שכם אחד יהר על אחיך האביון, ע"כ נחון תתן לו ולא ירום לבנך עליו, ועוד טעם, כי לא לעולם יהיו סרודים בעבודה אדמה לזכר התמרי, רק שנה אחת יסי חפשי לנפשו כאשר יפרוק טול עבודה יעסוק בתורה וחכמה, ואנשים הצעירים אשר לא ידעו ללמוד יעסקו במלאכה חורש וחושב ובנין בתים וסיכולות למען גם זה לא יחסר מארץ ישראל חושבי מחשבות עושים במלאכה ימלאו חדשות בעת החופש לזכר פעולת ותקונו, ומי שיש בו דעת תורה יעסוק רק בחורש ויראה כי זה האשר האמיתי :

10. TZROR MAMEOR, VAYIKRA 25 (VIEW PERSPECTIVE OF THE POOR)

כ – כא. וכי תאמרו מה נאכל, וצויתי את ברכתי לכם. ענין השמיטה והיובל, יש להם סודות עמוקים ודברים שהם כבשונו של עולם. ולפי הנגלה הוא שורש כל התורה כולה ויסוד העולם כולו, כי העולם א"א להתקיים אלא עניים עם עשירים. ובענין השמיטה והיובל רצה השי"ת שיהיו שווים עניים ועשירים, כדכתיב לך ולעבדך (לעיל ז), וכתיב ואכלו אביוני עמך (שמות כג, יא). וידוע כי העני כל ימיו מכאובים וכעס ענינו, כי אין לו מה לאכול, ובכל עת ובכל עונה ענינו נשואות לשמים וחיינו תלויים לו מנגד^א, ובבקר יאמר מי יתן ערב^ב, מפחד לבבו ועניותו. והעשיר כל ימיו בשמחה וטוב לב משתה תמיד^ג, בענין שבעושרו וברוב לבבו שוכח העני ואינו יודע במכאוביו. ולכן רצתה התורה להביא שנת השמיטה והיובל, שיהיו ב' שנים רצופים קדושות. באופן שאפילו העשיר נושא ענינו לשמים, אחר שאין זורעים וקוצרים, ואומר מה אוכל ומה אשתה, כדי שידע ויזכר צער העני שכל ימיו ושנותיו בצער ובדאגה. ואחר שהעשיר בשנים או בשלשה שנים נושא ענינו לשמים, ואומר מה אעשה לאנשי ביתי כי אין לי לזרוע ולקצור, מה יעשה העני שכל ימיו מכאובים מדוחק עניות. באופן שכשהעשיר יראה עצמו בעושרו, יזכור הימים שעברו עליו מהשמיטה והיובל. ויאמר אני בשתי שנים של שמיטה ויובל לא הייתי יודע מה לעשות לאנשי ביתי, והייתי בצרה וצוקה ובצער ובדאגה והייתי אומר מה אוכל ומה אשתה. מה יעשה העני שכל ימיו מכאובים ולא ראה בטובה, וענינו נשואות לשמים ולבריות, כי עולליו שאלו לחם פורש אין להם^ד, בענין שבוה יזכור העני וירחם עליו. וז"ש בכאן וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו, וצויתי את ברכתי לכם ועשת את התבואה לשלש השנים. בענין שזהו יסוד התורה והעולם, כאמרו אמרתי עולם חסד יבנה^ה.

ולזרוע ולזה אמר הכתוב "שדך לא תזרע וכרמך לא תזמור" שלא יהיה צורך לזה לימות המשיח שהארץ מעצמה תוציא לחם גמור. ^{ט"ז} ^י

מכאן הוא מייחס את קיום מצות השמיטה כבסיס לאמונה בביאת המשיח עד כדי כך שאי שמירת השמיטה כמוה ככפירה באמונת ביאת המשיח, ומכאן גם עונש הגלות שניתנו על ביטול מצות השמיטה. ולכן מי שאינו שובת, מכחיש (ימות) משיח ולזה נתן לו הפסוק עונש. וגם התנא נתן לו עונש גדול באמרו "גלות בא לעולם על שמיטת הארץ", לפי שהמשיח הוא שיבוא לגאול את ישראל, והשמיטה רומז עליה. ואם ישראל כופרים בשמיטה כאילו כופרים במשיח ^י וקופרים במשיח ראוי שלא לבוא לגאול אותם ושיהיו בגלות. ועם כן יפה מאוד אמר התנא שגלות בא לעולם על שמיטת הארץ.

בספר תולדות יצחק לרבי יצחק קארו דודו של מרן הבית יוסף (ויקרא כה, א) מבואר, שמצות שמיטה שבהם משוחרר האדם מן הצורך לדאוג לפרנסתו, רומזת לימות המשיח שבהם לא נצטרך לחרוש ולזרוע אלא נקבל מזון מוכן מאת הקב"ה.

ותקנו כן, בעבור שעיקר חיותנו היא לימות המשיח, וחיי העולם הזה הוא הבל, לכן תקנו המוציא לחם מן הארץ לרמוז לזמן ההוא שיוציא בקב"ה לחם אפוי ממש מן הארץ. ולזה רמז השמיטה שלא יצטרכו לחרוש

מנחת תשא, מצוה קיב, שביתת הארץ בשנת השמיטה חינוך שצט

אם עושה עבודת הארץ, כגון שחורש שדהו או זורע או קוצר על ידי גוי, נהי' דהלא פעשה של עבודת הארץ אינו, כי הכל כמיני לנטות, שדך לא זורע [ויקרא כ"ה, ד'], אך פעשה עובר בכל עבודת קרקע אפילו על ידי אחרים, דכתיב שנת שנתן יהיה לארץ [שם, ה'], ושנתה לארץ [שם, ו'], מטאור דגור הכבוד דהארץ פשעו, וכמו שמתווסף על שבתם נהמה ושיפתם כלים בשבת, כן מזהירים על שבתם הארץ בשמיטה, והשפך לנו או לישראל השדה, עובר המשפך משום שבתם שדהו, הכלל כמו שפיתם נהמה בשבת כן היא שבתם קרקע בשמיטה. ואם כי הדברים נשמעים נכונים, ש"ס מפורש הוא בענין זה ע"פ ג"כ שבתם נהמה בשבת, דלמדין אין אלם מזהיר על שבתם נהמו בשמיטה, אמר ליה אמי והרי שדה דלדם מזהיר על שבתם שדהו בשמיטה וכן וכו', מפורש דין זה ואין חולק, ועיין רש"י שם, כמד דענין שבחון יהיה לארץ, אם כן כל הימים לשבתם נהמו נוהגים בני שבתם שדהו בשמיטה, ואם אמר עושה מלאכה בשדהו עובר, וכן המשפך לנו וכוונתו, וקמ' לדין עיין שלא מלאט נבי"מ דין זה משורש, אך ודאי הלכה היא באין חולק'.

מצוה קיב, שביתת הארץ בשנת השמיטה

^{יא} (א) [א] לבטל עבודת וכו'. כבר כתב הרמב"ם דמי עשה עבודת ממשפטים [מלוה פ"ד], ודעמי לכלא נעו"ה הימים נפרשת נהר [מלוה שכ"ד ע"ט], שם נאלמו כללוניה ופרעוניה, ומ"מ אטורי קמא. והנה הימים הם גר"מ הלכות שמיטה ויובל. ועבודה שמיטת יש זה עשה ולא פעשה, ויש ענדוה שמיטה בלא פעשה רק נעשה, כגון מרשה שמיטה דהיא רק עשה, עיין מועד קטן ג' ע"א, דזרועה וקצירה היא בלא ועשה, ומרשה רק עשה, עיין גר"מ ריש פ"א משמיטה ויובל ושער המלך. [ב] ודע דשמיטת ענין אחד פתורה משבת יום טוב, דכשנת יום טוב איכא חסור על העושה מלאכה בעלמו, אבל על ידי גוי הוא רק שבת, אך כשנת יש עשה דנהמנו לריצה לשבות, ואם משאלו או משפך נהמנו לנו עובר משום שבתם נהמנו נעשה, דגור הכתוב דנהמנו אטורה במלאכה, וכן לביט שמיטה [שבת י"ט ע"א], שבתם כלים, דלם הכלי עושה מלאכה עוברים העבלים נעשה. אך שאר מלאכות כגון מרשה חרשה עובר אס עושה בעלמו, אבל על ידי גוי עובר כלל. ובשמיטה

לפני אידיהן פרק ראשון עבודה זרה טו.

מומא רב הונא זבין הדיא פרה לעובר כוכבים אמר ליה רב חסדא מ"ט עבד מר הכי אמר ליה אימור לשחיטה זבנה ומנא דפרה המורשת נשמיעת ונפ"ק דפסחים (דף ד.) שמי פרות מרין וא"כ ראוי הוא למלאכה יומר משורשים אמרים ור"מ פירש שור פסע לאו מפוסט עדיין הוא אלא עומד להסתפס ולכן הוא זואל כי

נמקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו שדור ט' העובד כוכבים אלא לבית העצים לבית האולרות מפני שמכניס לתוכה עזרת כוכבים: ואי שכירות קנייא. מנא איכפת ליה במלאכה זבנה ומנא לקולא ומתמין נהמה עמאה אפילו נסתמא א"י נטורה ונמפרש ליה עובד כוכבים דלקוימיה קאי:

מלאכה ^{יב} ^{יג} ^{יד}

בני דמי התם אין אדם מצווה על שבת בהמתו בשביעית. פירש הקובץ הלך לכתב למיגור משום שפירות ושללה ונסיוני וחי משום לפני עור לא תמן מכשול תלין בשביעית אלג נפ עובד טוכים לענין שבת אלס מלווה על שפמת טהמתו בטנת וליכאל למיגור משום הי עד כלן לשון הקינותרם וקשוט לר"ב מלי קטרין והרי שדה והל לא שייך זה שללה ונסיוני מדע דהל לא לקרין מכירת שדה לעובד טוכים מהל עעמח כי הכי דלקרי טהמה נסה לכך ננלה לפרש הטס אין אלס מלווה על שפמת טהמתו בשביעית פירוש לפי שאין האיסור מלי עוף טהמה אלג עוף הקרקע ואשילי השליל פרתו לשבד טוכים להרוש זה בשביעית אין שום איסור שביעית על טהמה דלון כלן נגלי רש להמיר למסור לשראל מסוד מטעם מליה דלימור לשמיטת זכנה אלג נפ שבת טהמיקר מלי עוף טהמה וליכאל איסור לנפלים אלס ימרוש ט עשבו טוכים לפיכך אין להמיר למכירה מטעם מליה דשמיטת ופרין והרי שדה דלדס מלווה על שפמת שדוה וטסהל שד ישראל אחר יש ט איסור דלורייתל אלס זכע ט השללה ואלינו להימחל: ור"ר ב"ס כה.

ומנא חימרא דאמרין כי האי גוונא דתנן ב"ש"א לא ימכור ארם פרה החורשת בשביעית וכו' מתירין מפני שיכול לשוחמה אמר רבה מי דמי התם אין אדם מצווה על שבת בהמתו בשביעית הכא אדם מצווה על שבת בהמתו בשבת איל אביי וכל היכא דארם מצווה אסור והרי שדה דארם מצווה על שבת שדהו בשביעית והנן ב"ש"א לא ימכור ארם שדה ניר בשביעית וכו' מתירין מפני שיכול להוביחה מתקוף לה רב אשי וכל היכא דאין אדם מצווה שרי והרי כלים דאין אדם מצווה על שבת כלים בשביעית והנן אלו הן כלים שאין אדם רשאי למכור בשביעית המחרישה וכל כליה העול והמורה והדקך אלא אמר רב אשי כל היכא דאיכא למחלא תלין ואעיג דמצווה וכל היכא דליכא למחלי לא תלין אעיג דאינו מצווה רבה זבין דהוא חמרא לישראל החשוד למכור לעובד טוכים איל

והמיר לה"ב מלי קטרין והרי שדה והל לא שייך זה שללה ונסיוני מדע דהל לא לקרין מכירת שדה לעובד טוכים מהל עעמח כי הכי דלקרי טהמה נסה לכך ננלה לפרש הטס אין אלס מלווה על שפמת טהמתו בשביעית פירוש לפי שאין האיסור מלי עוף טהמה אלג עוף הקרקע ואשילי השליל פרתו לשבד טוכים להרוש זה בשביעית אין שום איסור שביעית על טהמה דלון כלן נגלי רש להמיר למסור לשראל מסוד מטעם מליה דלימור לשמיטת זכנה אלג נפ שבת טהמיקר מלי עוף טהמה וליכאל איסור לנפלים אלס ימרוש ט עשבו טוכים לפיכך אין להמיר למכירה מטעם מליה דשמיטת ופרין והרי שדה דלדס מלווה על שפמת שדוה וטסהל שד ישראל אחר יש ט איסור דלורייתל אלס זכע ט השללה ואלינו להימחל: ור"ר ב"ס כה.

הנחות הב"ח
 (ב) גפ זבין מתירין
 (ג) רש"י ד"ה
 (ד) רש"י ד"ה
 (ה) רש"י ד"ה
 (ו) רש"י ד"ה
 (ז) רש"י ד"ה
 (ח) רש"י ד"ה
 (ט) רש"י ד"ה
 (י) רש"י ד"ה
 (יא) רש"י ד"ה
 (יב) רש"י ד"ה
 (יג) רש"י ד"ה
 (יד) רש"י ד"ה
 (טו) רש"י ד"ה
 (טז) רש"י ד"ה
 (יז) רש"י ד"ה
 (יח) רש"י ד"ה
 (יט) רש"י ד"ה
 (כ) רש"י ד"ה

14. RAV KOOK

כנגד המנחת-חינוך כתב מרן הרב קוק:

ובספר מנחת-חינוך כתב בפשיטות, שיש משום ביטול מ"ע דשבתית הארץ כשעושה הנכרי עבודת הקרקע, אבל לא הביא שום ראיה לדבריו, כ"א שכן פשוט ליה מפשטא דקרא... אבל לפי מה שכתבנו אין זה מוכרח כלל, די"ל דמקרא נדרש לאחריו, שהוא מסיק הכלל להפרטים בלשון נוכח, דקאי על ישראל דוקא... והנה הוא יושב ודורש בזה כמשה מפני הגבורה, אבל הדברים אינם מוכרעים כלל...
 שבת ארץ, קונטרס אחרון א, א (עמ' רמא)

15. RAV KOOK, SHEVES HAARETZ

- שנת-שבתון מוכרחת היא לאומה ולארץ!

שנת שקט ושלחה, באין נוגש ורודה, "לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה", שנת שיון ומרגע, התפשטות הנשמה בהרחבתה אל הישר האלהי המכלכל חיים בחסד, אין רכוש פרטי מסוים ולא זכות קפדנית, ושלום אלהי שורר על כל אשר נשמה באפו. "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך, ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכל". אין חלול-קדש של קפדנות רכוש פרטי בכל תוצאות-יכולה של שנה זו וחמדת-העשר, המתגרה על-ידי המסחר, משתכחת "לאכלה ולא לסחורה". עין-טובה והוקרה נאמנה באה לכל ברכת ד' אשר בפרי-הארץ, "לאכלה ולא להפסד". והאדם חוזר אל טבעו הרענן, עד אשר לא יצטרך לרפואות למחלות, שהן באות ברובן על-ידי הריסת המשקל של החיים, בהתרחקם מטהרת הטבע הרוחני והחמרי "לאכלה ולא למלוגמא ולא לרפואה, ולא לעשות ממנה אפיקטוזין". רוח קדושה ואצילות שפוך על פני כל, "שנת שבתון יהיה לארץ, - שבת לה!".

החיים, על-פי ערך האלהיות שבהם, אינם מתגלים אל
היחיד, אלא באותה מדה שהוא מתאמץ להיות נשאף בכל
הניתו בתוכיותה של כללות האמה, להיות מזהר מזהר
נשמתה העליונה, החיה וקומת, בהפרת היקר האלהי של החיים
מתוך פנימיותה הכללית.

השמיצה האידאלית להכרזה של חסד ואמת, חמלה ורחמים,
לבין הנגישה והכפיה ולחץ הקפדה של קננו ורכוש, המכרחים
להראות בעולם המעשי, גורם הרחקה לאור האלהי מוכונת
הכרתה הצבורית של האמה, שהרחקה זו מפעפעת כארס גם
במוסרם של היחידים, – הנה הפסקת הסדר החברתי בצדדים
ידועים, מתקופה לתקופה, מביאה לאמה זו, כשהיא מסדרת
על מכונה, לידי עליתה העצמית למרומי התכונות הפנימיות
שבחיים המוסריים והרוחניים, מצד התכן האלהי שבהם,

את אותה הפעולה, שהשבת פועלת על כל יחיד, פועלת היא
השמיטה על האמה בכללה¹⁴. צרך מיחד הוא לאמה זו,
שהצירה האלהית נטועה בקרבה באפן בולט ונצחי, כי מזמן
לזמן יתגלה בתוכה המאור האלהי שלה בכל מלא זהרואשר
לא שבינתו חיי-החברה-של-חול עם העמל והדאגה, האפן
והתחרות אשר להם, למען תוכל להתגלות בקרבה פנימה
טהרת נשמתה בכללותה כמו-שהיא. ואם אותה האביריות,
המכרחת להתלוות עם כל סדר של חיי-צבור קבועים, גורמת
להקטין את צדינות-החיים המוסרית, והנגוד המתמיד שבין

העומד למעלה למעלה מפל תכסיס וסדר חברתי, והוא מעבד
ומעלה את הסדרים החברתיים ונותן להם את שלמותם¹⁵. –

ו"כשם שנאמר בשבת בראשית¹⁶: 'שבת לד', ' קד נאמר
בשביעית¹⁷: 'שבת לד' יי¹⁸. סגלת הארץ וסגלת האמה
מתאימות יחד. כשם שהאמה היא מיחדת להרוממות האלהית
במעמקי חיה, קד הארץ, ארץ ד', היא מכשירה את העם
היושב עליה בנחלת עולמים, הבאה בברית ובשבועה בבטחון
נצח ישראל, המיסד על הטבע האלהי הקבוע במטבע ארץ-
חמדה נפלאה זו, המזוגת לעם זה¹⁹, אשר בחר לו יה לסגלתו²⁰.
נשמת האמה והארץ, יחדו פועלות את יסוד הניתו, תובעות את
תפקידו, להוציא אל הפעל את עריגת קדשתו, בשנת-שבתו.
העם פועל בכחו הנפשי על הארץ, זרוע ד"י מתגלה-על-ידי
השפעתו הרוחנית, והארץ פועלת על העם להכשיר את תכונתו
לפי חפץ חיים אלהיים שלמים בתבניתם²¹.

- שְׁנַת־שִׁבְתוֹן מְכַרְחַת הִיא לְאֵמָה וּלְאֶרֶץ ! שְׁנַת שְׁקֵט וְשִׁלְוָה, בָּאֵין נוֹגֵשׁ וְרוֹדֵה, "לֹא־יִגַּשׁ אֶת־רַעְהוּ וְאֶת־אָחִיו, כִּי־קָרָא שְׁמִטָּה לַד'"²⁵, שְׁנַת שְׁוִיּוֹן וּמְרוּגוּעַ, הַתְּפַשְׁטוֹת הַנְּשָׁמָה בְּהַרְחֻבָתָהּ אֶל הַיִּשָּׁר הָאֱלֹהִי הַמְּכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד, אֵין רְכוּשׁ פְּרִטִי מְסִים וְלֹא זְכוּת קַפְדָּנִית, וְשִׁלּוּם אֱלֹהִי שׁוֹרֵר עַל כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ. "וְהִיְתָה שִׁבְתַּת הָאֶרֶץ לְכֶם לְאֲכֹלָהּ, לְדָ וּלְעִבְדָּהּ וּלְאִמְתָּהּ וּלְשִׁכְרָהּ וּלְתוֹשְׁבֵי הַגְּרִים עִמָּךְ, וּלְבַהֲמֹתֶיךָ וּלְחַיָּה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץךָ תִּהְיֶה כָּל־תְּבוּאָתָה לְאֲכֹל"²⁶. אֵין חִלּוּל־קֹדֶשׁ שֶׁל קַפְדָּנוֹת רְכוּשׁ פְּרִטִי בְּכָל תּוֹצְאוֹת־יְבוּלָה שֶׁל שְׁנָה זוֹ, וְחֻמְדוֹת־הַעֲשֶׂר, הַמְּתַגְרָה עַל־יְדֵי הַמַּסְחָר, מִשְׁתַּפַּחַת : "לְאֲכֹלָהּ - וְלֹא לְסַחֲרָה"²⁵. עַיֵן־טוֹבָה וְהוֹקְרָה נְאֻמָּנָה בָּאָה לְכָל בְּרַפְתַּת ד' אֲשֶׁר בְּפִרְי־הָאֶרֶץ, "לְאֲכֹלָהּ" - וְלֹא לְהַפְסֹד"²⁶. וְהָאָדָם חוֹזֵר אֶל טְבִעוֹ הַרְעֵנּוּ, עַד אֲשֶׁר לֹא יִצְטָרֵךְ לְרַפּוּאוֹת לְמַחְלוֹת, שֶׁהֵן בָּאוֹת בְּרָבֵן עַל־יְדֵי הַרִיסַת הַמִּשְׁקָל שֶׁל הַחַיִּים, בְּהַתְּרַחֵק מִטְּהַרְתַּת הַטְּבִעַ הַרוֹחֵנִי וְהַחֲמָרִי "לְאֲכֹלָהּ" - וְלֹא לְמַלּוּגְמָא - וְלֹא לְרַפּוּאָה, וְלֹא לְעֲשׂוֹת מְמָנָה אֲפִיקְטוֹזִיּוֹן"^{27/28} רֹחַ קֹדֶשׁהּ וְאַצִּילוֹת שֶׁפּוֹדֵד עַל פְּנֵי כָל, "שְׁנַת שִׁבְתוֹן יִהְיֶה לְאֶרֶץ"²⁹, - "שִׁבְתַּת לַד'!"³⁰.

בְּשָׁנָה זוֹ מִתְגַּלֶּה צְבִיוֹנָה שֶׁל הָאֵמָה בְּכִלְיַל הוֹדָהּ, בְּמִקּוֹר רֹחֵה הָאֱלֹהִי. וְהָאֶרֶה זוֹ, הַבָּאָה אַחַת לְשִׁבְעַת שָׁנִים, מוֹשְׁכַת אַחֲרִיָּה עֲלִיּוֹת אִידֵאָלִיּוֹת אֱלֹהִיּוֹת, שֶׁבְּהִקְשָׁרוֹ הָאֲטִי שֶׁל הַנְּשָׁמוֹת הֵן הוֹלְכוֹת וְכוֹבְשׁוֹת לְהוֹן מְקוֹם בְּחַיִּים, עַד שֶׁהִשְׁקִפּוֹת־הַחַיִּים הַנוֹבְעוֹת מְמָנָה נַעֲשׂוֹת יוֹתֵר וְיוֹתֵר קְבוּעוֹת וּמְסִימוֹת, וּפּוֹעֲלוֹת עַד בּוֹא תְּקוּפָה יוֹתֵר אֶרְכָּה, יוֹתֵר חֲשׁוּבָה, שֶׁהִיא מְסַפֶּקֶת כְּבָר לְהַעֲלוֹת לֹא אֶת אִישֵׁי־הָאֵמָה הַיְחִידִים, וְלֹא רַק אֶת כָּלְלוֹתָהּ בְּדוֹר הַהוֹנָה הַיְחִידִי, כִּי־אִם אֶת תְּזוּרוֹת שְׁלָהּ. - הַיּוֹבֵל, זוֹהִי תְּקוּפַת הַרַת־עוֹלָם, הַעֲרוּכָה מִיִּסוּד הַחֲפֵשׁ הָאֱלֹהִי הַעֲלִיוֹן"^{31/32}.